

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 16/2021. (V. 13.) AB HATÁROZATA

a Kúria Kf.V.39.162/2020/5. számú és a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság K.27.384/2018/10. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Kf.V.39.162/2020/5. számú és a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság K.27.384/2018/10. számú ítéletei alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Papp Ildikó kamarai jogtanácsos) eljáró központi költségvetési szerv indítványozó (Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint másodfokú bíróság Kf.V.39.162/2020/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság K.700.411/2020/3. számú végzésével kijavított K.27.384/2018/10. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapját képező egyedi ügyben megállapított tényállás szerint az alapügy felperesének (egy gazdasági társaságnak) a jogelődje és az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság között 1975-ben létrejött megállapodás alapján a földhivatal 1990-ben használati jogot jegyzett be a felperes javára több ingatlan vonatkozásában. Az alapügy alperese (a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Soproni Járási Hivatala) az ingatlanok tulajdoni lapjáról a használati jogot törölte a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 108. § (1) bekezdése és az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 94. § (5) bekezdése alapján.
- [3] A határozatokkal szemben a felperes gazdasági társaság kereseteket terjesztett elő a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, melyben kérte a határozatok hatályon kívül helyezését. A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a kereseteket egyesítette, a perbe pedig az alperes pernyertessége érdekében az ingatlanokon vagyonkezelői joggal rendelkező indítványozó is beavatkozott, és a kereset elutasítását kérte.
- [4] A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság K.27.384/2018/10. számú ítéletével a határozatokat hatályon kívül helyezte, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. A bíróság ítéletében utalt arra, hogy az Európai Bíróság a C-52/16. és C-113/16. számú egyesített ügyekben megállapította, hogy a használati, haszonélvezeti jogok törlésére vonatkozó nemzeti szabályozás a tőke szabad mozgásával ellentétes. Ugyan az Európai Bíróság ítélete egy osztrák állampolgárra és egy magyarországi székhelyű, de külföldi tagokkal rendelkező társaságra vonatkozott, az alkotmányjogi panasz alapját képező per felperese pedig egy magyarországi székhelyű gazdasági társaság volt, az ingatlanok is Magyarországon helyezkedtek el, tőkemozgás nem történt, azaz az ügy az eljáró bíróság megítélése szerint is nyilvánvalóan belső jogi helyzetnek (ún. tisztán tagállami tényállásnak) minősült, a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a Kúria Kfv.III.37.393/2018/8. számú és Kfv.III.37.410/2018/6. számú ítéletei alapján mégis úgy ítélte meg, hogy ha az Európai Bíróság ítéletének megállapításai kizárólag az uniós jogi érintettségű ügyekben érvényesülhetnének, az fordított hátrányos megkülönböztetést eredményezne, azaz a magyar jog hatálya alá tartozó jogalanyok kedvezőtlenebb helyzetbe kerülnének az uniós jog hatálya alá tartozó jogalanyokkal szemben, ezért a fordított diszkrimináció kiküszöbölése érdekében az uniós jogi

előírásokat szükséges kiterjeszteni az ilyen helyzetekre is. A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ennek megfelelően arra a következtetésre jutott, hogy a perben uniós jogi érintettség hiányában is az uniós jog szabályai az irányadóak, és az uniós joggal ellentétes azon magyar jogszabályi rendelkezést, amely a használati jog törlését írta elő, félre kell tenni, így pedig a felülvizsgálni kért határozatok az uniós jogba ütközés okán jogszabálysértőek. A bíróság a törölt használati jogok visszajegyzése céljából az alperes hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.

- [5] 1.2. A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete szerint az ítélettel szemben fellebbezésnek nem volt helye, ezért az indítványozó az ítéletben foglalt jogorvoslati kiiktatásnak megfelelően eljárva felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.VI.37.668/2019/5. számú végzésével az ügy iratait visszaküldte a Győri Törvényszéknek azzal, hogy téves jogorvoslati tájékoztatás miatt szükséges annak kijavítása, az ügyben ugyanis az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezései alapján helye van fellebbezésnek. Az elsőfokú ítéletet a Győri Törvényszék K.700.411/2020/3. számú végzésével akként javította ki, hogy az ítélet ellen a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon benyújtható, de a Fővárosi Törvényszékhez címzett fellebbezésnek van helye.
- [6] 1.3. A kijavított ítélettel szemben ezt követően az indítványozó (a per alperesi beavatkozója) terjesztett elő fellebbezést a Fővárosi Törvényszékhez, melyben az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését, vagyis az ítélet megváltoztatását kérte. Érvelése szerint a felperes esetében (külföldi elem hiányában) nem áll fenn az uniós jog sérelme, így pedig a használati jogot törölő határozat sem lehet ellentétes az uniós joggal. Az indítványozó 2020. június 8. napján (a fellebbezési határidő elteltét követően, de még a másodfokú ítélet meghozatala előtt) kelt érdemi nyilatkozatában külön is hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság néhány nappal korábban, a 11/2020. (VI. 3.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) az indítványozó álláspontjával azonos módon ítélte meg a Fétv. 108. § (1) bekezdése alkalmazhatóságának kérdését, és ezzel kapcsolatosan alkotmányos követelményt is megállapított, mely az indítványozó megítélése szerint a folyamatban levő peres eljárásban is alkalmazandó.
- [7] A másodfokon eljáró Kúria Kf.V.39.162/2020/5. számú, 2020. július 2. napján kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A Kúria ítéletében megerősítette, hogy az ügyben az uniós jog hasonló esetekben történő alkalmazhatóságának kérdésében a Kúria korábban már döntött, és a Kúria (az elsőfokú bíróság ítéletének érvelését teljes egészében elfogadva) a fordított hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölése érdekében az uniós jogi előírások alkalmazását, és egyben a magyar jog vonatkozó rendelkezésének félretételét tartotta szükségesnek. A Kúria ítéletét a közigazgatási perrendtartás (a továbbiakban: Kp.) alapján hozta meg. Az ítélet nem tett említést az Abh. rendelkezéseiről.
- [8] 2. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó terjesztett elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt, melyben kérte a Kúria Kf.V.39.162/2020/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság K.27.384/2018/10. számú, kijavított ítéletére is kiterjedő hatállyal. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény I. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, a XIII. cikk (1) bekezdésével, a XXIV. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével, az alábbiak szerint.
- [9] Az I. cikk (1) bekezdésének sérelmét az indítványozó azért állítja, mert a támadott bírói döntések nem tartják tiszteletben az indítványozót megillető alapvető jogokat azáltal, hogy a bíróságok érvelésüket annak ellenére az uniós jogra alapították, hogy jelen ügyben nincs szó a tőke szabad mozgásáról, és ezáltal uniós jogi érintettségéről.
- [10] Az indítvány szerint a támadott bírói döntések azért ellentétesek az I. cikk (2) bekezdésével, mert a bíróságok téves jogértelmezése figyelmen kívül hagyta az indítványozó állami vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó alapvető feladatait, sértve ezáltal a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodás alkotmányos elvét is.
- [11] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az indítványozó arra tekintettel állította, hogy a használati jog visszajegyzése az érintett ingatlanokra sérti az indítványozót mint vagyonkezelőt a nemzeti vagyonnal való 2011. évi CXCVI. törvény 11. § (8) bekezdése alapján megillető tulajdonosi jogokat. Azáltal pedig, hogy a használatra a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 165. § (2) bekezdése szerint a hasznélvezet szabályait kell alkalmazni, a használati jog visszajegyzésével sérül az indítványozót mint tulajdonost megillető rendelkezési jog is. A használati jog visszajegyzésének következménye a jelen esetben az, hogy az indítványozó

ezt követően nem végezheti el a vízminőség-védelmi nádgazdálkodás feladatait, illetőleg ezen feladatok koordinációját, azt ugyanis a használati jog a gyakorlatban ellehetetleníti.

- [12] Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény XXIV. cikke szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot is azáltal, hogy a bíróságok az elsőfokú hatóság Alaptörvénnyel összhangban álló döntését jogszabálysértőnek minősítették, és olyan elvek alapján kötelezték a hatóságot új eljárás lefolytatására, melyek ellentétesek az Alaptörvénnyel.
- [13] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét több indokból is állítja. Egyfelől, a bíróságok a Kúria Kfv.III.37.393/2018/8. számú és Kfv.III.37.410/2018/6. számú ítéleteinek érvelése alapján az uniós jog alkalmazásával (és a magyar jog félretételével) jártak el az ügyben, jóllehet arra az indítványozó az eljárás során következetesen hivatkozott, hogy az ügyben uniós érintettség hiányában fel sem merülhet a tőke szabad mozgása mint uniós elv sérelme, és ezt időközben az Abh. is megállapította alkotmányos követelmény formájában, melyre ugyancsak felhívta az eljáró bíróság figyelmét. Az indítványozó a panaszában idézi az Abh. azon megállapítását is, miszerint „[a]z a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel” (Indokolás [66]).
- [14] Másfelől, az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az eljárás elhúzódására tekintettel is állítja, ugyanis az indítványozó 2019. április 24. napján nyújtott be az elsőfokú ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet, melyet követően csak közel egy évvel, 2020. február 19. napján állapította meg a Kúria, hogy az ítélet jogorvoslati kiiktatása téves volt, és így azzal szemben valójában nem felülvizsgálatnak, hanem fellebbezésnek van helye. A Győri Törvényszék az elsőfokú ítéletet 2020. április 15. napján javította ki, ezt követően az indítványozó a fellebbezését 2020. április 22. napján terjesztette elő, a másodfokú ítélet 2020. július 2. napján született meg, annak kézbesítésére pedig csak 2020. augusztus 5. napján került sor.
- [15] Az indítványozó végezetül arra tekintettel is állítja a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét, hogy a fellebbezését nem a kijavító végzés szerint másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék, hanem a Kúria bírálta el, anélkül, hogy erről bármilyen előzetes értesítést kapott volna, illetőleg anélkül, hogy az ítélet erre vonatkozóan bármilyen magyarázattal szolgálna. Ezen túlmenően a Kúria ítéletében azt sem indokolta, hogy az elbírálás során miért nem a régi Pp. szabályait alkalmazta, miközben az elsőfokú ítélet, a Kúria végzése és az elsőfokú ítéletet kijavító végzés is a régi Pp. alkalmazásával született meg, és a fellebbezést is a régi Pp. rendelkezéseinek megfelelően terjesztette elő. Az indítványozó érvelése szerint a Kp. 157. § (1) bekezdése értelmében a Kp. rendelkezéseit csak a 2018. január 1. napján vagy azt követően előterjesztett keresetlevél alapján indult eljárásokban kell alkalmazni, miközben az alapügy felperese keresetleveleit még 2015-ben terjesztette elő, ekként a Kp. alkalmazásának jelen perben nem is lett volna helye.
- [16] Az indítványozó részben a XIII. cikk (1) bekezdésével, részben a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben külön is hivatkozik az Abh.-ra, melyben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikkéből, E) cikk (2) és (3) bekezdéseiből, valamint az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdéseiből fakadó alkotmányos követelményként rögzítette, hogy a bíróság európai uniós jogi érintettség hiányában a magyar jog alkalmazását nem mellőzheti, a Kúria pedig az Abh. meghozatalát követően ezzel szembehelyezkedő jogértelmezést elfogadva a magyar jog alkalmazását uniós jogi érintettség hiányában mellőzte. Ennek megfelelően az indítványozó szerint a Kúria ítélete sérti az Alaptörvény B) cikkét, E) cikk (2) és (3) bekezdését, az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdését, továbbá az Alaptörvény 28. cikkét is.

II.

- [17] Az Alaptörvény érintett, az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„E) cikk (2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja. Az e bekezdés szerinti hatáskörgyakorlásnak összhangban kell állnia az Alaptörvényben foglalt alapvető jogokkal és szabadságokkal, továbbá nem korlátozhatja Magyarország területi egységére, népességére, államformájára és állami berendezkedésére vonatkozó elidegeníthetetlen rendelkezési jogát.

(3) Az Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.”

„R) cikk (1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.

(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

[...]

(4) Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelme az állam minden szervének kötelessége.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [18] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt.
- [19] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogi képviselője a Kúria ítéletét 2020. augusztus 5. napján vette át, az alkotmányjogi panasz pedig 2020. szeptember 7. napján, határidőben került benyújtásra. Az indítványozó jogi képviselője az Alkotmánybíróság eljárásában képviseleti jogosultságát igazolta. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [20] 2. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek tekinthető, tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárásban alperesi beavatkozóként részt vett, az Abtv. 27. § (2) bekezdés c) pontja értelmében pedig jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed {a beavatkozó érintettségére az alkotmányjogi panasz benyújtásával összefüggésben lásd például: 3365/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az indítványozó ugyan közjogi jogállással rendelkezik, azonban tekintettel arra, hogy a jelen alkotmányjogi panasz alapját képező ügy egy másik közigazgatási szerv (a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Soproni Járási Hivatala) által lefolytatott közigazgatási hatósági eljáráshoz, és az ahhoz kapcsolódó peres eljáráshoz kapcsolódik, ekként az indítványozó jelen alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából nem minősül az Abtv. 27. § (3) bekezdése szerinti közhatalmat gyakorló indítványozónak {hasonlóan: 3287/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [21] 3. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozó a panaszban valamely Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az Alaptörvény E cikk (2) és (3) bekezdései, az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdései, az I. cikk (1) és (2) bekezdései, továbbá a 28. cikk az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából nem tartalmaznak Alaptörvényben biztosított jogot, ezért ezek állított sérelme sem vetheti fel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét {az E cikk (2) és (3) bekezdésére például: 3386/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]; az R) cikk (1) és (2) be-

kezdéseire és a 28. cikkre: 3004/2021. (I. 14.) AB végzés, Indokolás [24]; az R) cikk egészére, így a (4) bekezdésére is: 3156/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [17]; az I. cikk (1) és (2) bekezdéseire: 3434/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [32]]. Abban is következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata, hogy a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panasz csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén alapítható {lásd például: 3371/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [15]}. Az indítványozó ugyanakkor az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét nem a visszaható hatály tilalmával, illetőleg a kellő felkészülési idő követelményével összefüggésben, hanem az Abh. rendelkező részében szereplő alkotmányos követelménnyel, így különösen a határozat indokolásának [60] bekezdése szerinti jogállamiság elvével összefüggésben állította. Az alkotmányjogi panasz ezért a fenti elemeiben nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltételeket. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésére, XXIV. cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére ugyanakkor (az egyéb feltételek teljesülése esetén) alkotmányjogi panasz alapítható.

- [22] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [23] Az indítvány az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét azért állítja, mert a Kúria az elsőfokú hatóság (az indítványozó megítélése szerint az Alaptörvénnyel egyébként összhangban álló) határozatát jogszabálysértőnek minősítette, és új eljárásra kötelezte. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XXIV. cikke a közigazgatási hatósági eljárás (és nem pedig a bírósági felülvizsgálat) vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, az indítványozó ugyanakkor panaszának ezen elemében kifejezetten a bírósági eljárással összefüggésben állította a tisztességes eljárás sérelmét, éppen azt emelve ki panaszában, hogy az ügyben lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás az Alaptörvény követelményeivel összhangban zajlott. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményének {legutóbb hasonlóan például: 3425/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [10]}.
- [24] 5. A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság K.27.384/2018/10. számú ítélete az alperes hatóság határozatait hatályon kívül helyezte, és az alperes hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Kúria Kf.V.39.162/2020/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [25] Az első fokon eljáró hatóság az alapügy felperesének használati jogát határozataival törölte, a per tárgya pedig a használati jog törlésének jogszerűsége volt. A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében (melyet a másodfokon eljáró Kúria is helybenhagyott) a használati jogot törölő határozatokat hatályon kívül helyezte, ugyanakkor azonban az alperes hatóságot a használati jog visszajegyzése érdekében új eljárás lefolytatására kötelezte, egyben előírva, hogy az eljáró hatóság tegye félre a használati jog törlését előíró magyar jogszabályokat, és az uniós jog alkalmazásával döntsön a használati jog visszajegyzése kérdésében. Tekintettel arra, hogy a Kúria a támadott ítéletében jogerősen döntött abban a kérdésben, hogy a megismételt eljárásban az alperes hatóságnak nem a magyar, hanem az uniós jog alapulvételével kell döntenie, ezért ebben a kérdésben, illetőleg a használati jog törölhetőségének kérdésében az eljárás lezárult, és további jogorvoslatra nincs lehetőség, melyre tekintettel a megismételt eljárás az Alkotmánybíróság eljárásának jelen esetben nem képezi akadályát. A megismételt eljárás tárgya ugyanis (a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság, illetőleg a Kúria ítéleteinek megfelelően) már nem a használati jog törlése, illetőleg a használati jog fennállásának jogszerűsége, hanem a használati jog (a bíróságok ítélete szerint jogellenesen történt) törlését követő visszajegyzése.
- [26] 6. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint, figyelemmel az Abh.-ban megfogalmazott alkotmányos követelményre, továbbá az ügy érdemében az alkotmányos követelménnyel ellentétesnek tűnő megállapítást tartalmazó bírói döntésekre, az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére

dése sérelmét a hatályos magyar jog uniós jogi érintettség hiányában, az Abh. szerinti alkotmányos követelménnyel ellentétes módon történő félretételével kapcsolatos eleme felvetheti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

IV.

- [27] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [28] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadott azon érvét vizsgálta meg, miszerint a támadott bírói döntés kifejezetten ellentétes az Abh.-ban már a Kúria ítéletének meghozatalát megelőzően megfogalmazott alkotmányos követelménnyel, és uniós jogi érintettség hiányában alkalmazta az uniós jog valamely rendelkezését a hatályos magyar jogszabályok helyett.
- [29] 2. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a Fétv. 108. § (1), (4) és (5) bekezdése alkalmazásához kapcsolódó alkotmányos követelményként rögzítette, hogy „a bíróság európai uniós jogi érintettség hiányában a magyar jog alkalmazását nem mellőzheti”. A határozat indokolása szerint „[é]rvényes és hatályos magyar jogszabály alkalmazhatóságát, illetve alkalmazandóságát – mindenkire kiterjedő hatállyal – az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés a)–c) pontjai szerint – a jogalkotó aktusán kívül – csak az Alkotmánybíróság megsemmisítő döntése szüntetheti meg, a bíróság ilyen tartalmú döntését az Alaptörvény kizárja. Az Európai Unió valamely jogi aktusának a vele kollízióban álló magyar jogszabállyal szembeni érvényesülése érdekében a bíróság az általa elbírálandó konkrét, európai uniós relevanciával bíró ügyben és kizárólag az abban érintett felekre kiterjedő jogi hatállyal jogosult a magyar jogszabály alkalmazását félretéve az Európai Unió jogi aktust alkalmazni, az Alaptörvény E) cikkének (1)–(3) bekezdései alapján.” (Indokolás [58])
- [30] 3. Az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdése értelmében „Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja”, míg a (3) bekezdés szerint „[a]z Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt”.
- [31] Az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdései szerinti nemzetközi szerződések hatálybalépésüket követően az uniós jog részét képezik, azonban ettől még nemzetközi szerződési eredetüket sem veszítik el {2/2019. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [18]; legutóbb: 3297/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [8]}. A nemzetközi szerződések értelmezésének főszabálya a megszorító értelmezés elve, melyet az Állandó Nemzetközi Bíróság a *Lotus*-ügyben hozott ítéletében már 1927-ben azzal indokolt, hogy az államokra kötelező nemzetközi jogi szabályok az államok saját szabad akaratából származnak, mely akarat kiterjesztő értelmezése, és ekként az államok függetlenségének nemzetközi jogi korlátozása nem vélelmezhető {*S. S. Lotus (France v. Turkey)*, PCIJ (ser. A.) No. 10 (1927), különösen az ítélet [44] bekezdése}. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény értelmezése során tekintettel van az Európai Unió tagsággal együtt járó, valamint a Magyarországot nemzetközi szerződés alapján terhelő kötelezettségekre {2/2019. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [38]}. A megszorító értelmezés nemzetközi jogi főszabályának felel meg az Alkotmánybíróság azon gyakorlata, mely az Alaptörvény E) cikk (2) és (4) bekezdése szerinti nemzetközi szerződések esetében a fenntartott szuverenitás elvét vélelmezi {22/2016. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}.
- [32] Az uniós jog hatékony érvényesülésének követelménye megkívánja, hogy amennyiben egy közvetlenül hatályos uniós jogi norma ellentétes a tagállami (jelen esetben a magyar) jog valamely rendelkezésével, akkor a tagállami bíróság a nemzeti jog szabályának félretételével, az uniós jog rendelkezéseinek alkalmazásával járjon el [lásd például: C-106/77. számú *Simmmenthal*-ügy, ECLI:EU:C:1978:49, különösen a 21–22. bekezdéseket]. A félretételi kötelezettség azonban nem korlátlan. Egyfelől, abban az esetben, ha valamely kérdésben uniós jogi érintettség nem állapítható meg, fogalmilag nem lehetséges a magyar jog szabályának félretétele és az adott esetre az uniós jog alkalmazása, az ugyanis ellentétes lenne a megszorító értelmezés és a fenntartott szuverenitás elvével, továbbá túlterjeszkedne azon a felhatalmazáson, amely az Alaptörvény E) cikkéből fakad. E vonatkozásban az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a Fétv. több rendelkezésével összefüggésben alkotmányos követelményként megfogalmazott, és jelen ügyben a Fétv. 108. § (1) bekezdésére mint alkalmazott jogszabály

rendelkezésre tekintettel kétséget kizáróan közvetlenül is alkalmazható elvi tételét a magyar jogrendszer egészére nézve általában is irányadónak tekinti. Másfelől, még abban az esetben is, ha valamely egyedi ügyben az uniós jogi érintettség megállapítható, a magyar jog szabályának félretételére kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha (figyelemmel egyfelől az uniós jogból fakadó közvetett hatály elvére, másfelől pedig az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó értelmezési kötelezettségre) a magyar jog kérdéses szabályának nem tulajdonítható olyan értelmezés, mely az Alaptörvénnyel és az uniós jog rendelkezéseivel egyaránt összhangban áll. Tekintettel arra, hogy a hatályos magyar jog félretétele mindig kivételes, *ultima ratio* jellegű és az adott ügy egyedi körülményeitől függ, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése minden esetben azt az eljárási követelményt támasztja a bírósággal szemben, hogy részletesen megindokolja azon jogi álláspontját, hogy a hatályos magyar jogszabályi rendelkezés félretételére és helyette az uniós jog alkalmazására a konkrét, egyedi ügyben miért kellett sort keríteni. Az uniós jog alapulvételével és a hatályos magyar jog félretételével meghozott bírói döntés csak ebben az esetben felel meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményének, továbbá az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, E) cikk (2) és (3) bekezdéseinek, valamint az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdéseinek, melyek közül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot fogalmaz meg.

- [33] 4. Az uniós jog elsőbbsége alkalmazási elsőbbség, azonban az uniós joggal ellentétes magyar jogszabály mindaddig érvényes marad, amíg azt a jogalkotó hatályon kívül nem helyezi, vagy az Alkotmánybíróság meg nem semmisíti. Az Alaptörvény E) cikk (2) és (3) bekezdése pedig még kivételesen sem biztosít alkotmányos lehetőséget az uniós jog hatályának kiterjesztésére olyan esetekre, melyek nem bírnak uniós jogi érintettséggel (ún. tisztán tagállami tényállások). Ennek megfelelően nem zárható ki, hogy pusztán az uniós jogi érintettség fennállása vagy annak hiánya alapján két, egyébként hasonló tényállású ügyben eltér egymástól az alkalmazandó jogszabályok köre, és ezért eltérő tartalmú bírói döntés meghozatalára kerül sor. Még ez az esetleges eltérés sem jogosítja fel ugyanakkor a bíróságokat a hatályos magyar jog félretételére és annak az adott ügyre egyébként nem alkalmazható uniós jogi normával való helyettesítésére. Az a bírói ítélet ugyanis, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel (Abh., Indokolás [60]). Ilyen esetekben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének nyilvánvaló sérelmére tekintettel a támadott bírói döntést megsemmisíti.
- [34] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: abban az esetben, ha az adott ügyben egyébként nem alkalmazható uniós jogi norma, és a magyar jog adott ügyre vonatkozó szabálya közötti ellentmondás oly mértékben változtatja meg a felek jogi helyzetét és az ügy mikénti eldöntését, hogy az már felveti az alaptörvény-ellenesség kételyét is, az eljáró bíróság nem csupán jogosult, hanem az Abtv. 25. § (1) bekezdésének megfelelően köteles is az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerinti jogkörében eljárva megállapíthatja az adott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, megsemmisítheti azt, illetőleg rendelkezhet az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárásáról, mely esetben a magyar jogrendszer további szabályainak alkalmazásával dönthető el a jogvita. Még az Alkotmánybíróság sem rendelheti el tehát az uniós jog szabályának alkalmazását valamely, uniós jogi érintettséggel nem rendelkező esetben, ezt ugyanis maga az Alaptörvény tiltja. Mindaddig, amíg az Alkotmánybíróság a magyar jog valamely szabályának alaptörvény-ellenességét bármely okból – hangsúlyozottan ideértve az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés esetét is – nem állapítja meg és azt nem semmisíti meg, illetőleg nem rendelkezik az alkalmazásának kizárásáról, a bíróság a magyar jog kérdéses, a konkrét egyedi ügyre vonatkozóan hatályos szabályát alkalmazni köteles akkor, ha az ügyben uniós jogi érintettség nem állapítható meg.
- [35] 5. A Kúria ítélete indokolásának [27] bekezdésében maga is akként foglalt állást, hogy „a magyar állampolgárok ügye belső jogi helyzetnek minősül”, ennek ellenére úgy ítélte meg, hogy „az uniós jogi előírásokat szükséges kiterjeszteni az ilyen helyzetekre is”, mert különben „az fordított irányú hátrányos megkülönböztetést jelenthetné”, és ezért a Fétv. 108. § (1) bekezdésének (továbbá az Inyvtv. 94. §-ának) az alkalmazásától eltekintett, azt félretette. A Kúria ítéletét 2020. július 2. napján hozta meg. Az Abh. a Magyar Közlöny 2020. évi 131. számában, 2020. június 3. napján (a Kúria ítéletének meghozatalát megelőzően közel egy hónappal) jelent meg. Az Alkotmánybíróság határozata, így a határozatban megjelenő alkotmányos követelmény is *erga omnes* kötelező erővel bír, az Abtv. 39. § (1) bekezdéséből következően, azt a bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül, és nem ronthatja le a bírói gyakorlatra történő hivatkozással sem.

- [36] Az Alaptörvény 28. cikkéből következően a bíróságoknak ítélezési tevékenységük során figyelembe kell venniük, hogy egy jogszabály mely jelentése felel meg az Alaptörvénynek, és ezzel az értelemmel kell alkalmazniuk a jogszabályt az egyedi ügyekben, ellenkező esetben az Alkotmánybíróság a bírói döntést az Alaptörvény megszabta értelmezési tartomány kereteinek túllépése miatt – alkotmányjogipanasz-eljárásban különösen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme miatt – megsemmisíti.
- [37] Az alkotmányos követelménnyel az Alkotmánybíróság a jogalkalmazó jogértelmezését segíti annak érdekében, hogy a bíróság ítélezési tevékenysége (és így végső soron maga a bírói döntés) megfeleljen az Alaptörvény egészéből fakadó követelményeknek. Amikor az Alkotmánybíróság a lehetséges jogértelmezések közül kiválasztja az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezést, az Alkotmánybíróság (nem lévén jogalkotó szerv) szükségképpen mindig olyan jogértelmezést választ, amely már eleve benne rejlett a normában, még akkor is, ha esetleg annak jogalkalmazói kimondására korábban nem, vagy nem az alkotmányos követelménynek megfelelő tartalommal került sor {lásd: 25/2017. (X. 17.) AB határozat, Indokolás [24]–[25]}. Abban az esetben ugyanis, ha a vizsgált jogszabályi rendelkezésnek nem lenne olyan, a normában mindig is benne rejlett értelmezése, melynek követése esetén a kérdéses jogszabályi rendelkezés az Alaptörvénnyel összhangban állna, az Alkotmánybíróságnak a norma megsemmisítéséről kellene határoznia. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az alkotmányos követelményben foglalt jogértelmezés nem az alkotmányos követelmény kimondásától, hanem már a jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől kezdődően kötelező. Az alkotmányos követelmény ugyanis nem új szabály, hanem közvetlenül és egyértelműen az Alaptörvény valamely rendelkezésén alapuló, a normában eleve benne rejlő helyes értelmezés, amelyet az Alkotmánybíróság csak felismer és kimond, az Abtv. 46. § (3) bekezdésének megfelelően {25/2017. (X. 17.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [38] 6. Amikor az eljáró bíróság figyelmen kívül hagy valamely, az Alkotmánybíróság által kimondott alkotmányos követelményt, akkor az Alkotmánybíróság formailag nem (jelen esetben egyébként már a Kúria döntésének meghozatala előtt megfogalmazott) alkotmányos követelmény figyelmen kívül hagyását állapítja meg, hanem azt, hogy az eljáró bíróság túllépte az alkalmazott jogszabályi rendelkezésre vonatkozó értelmezési tartomány alkotmányos kereteit, és ezért alaptörvény-ellenes, mely alaptörvény-ellenességet az alkotmányos követelmény figyelmen kívül hagyása önmagában is nyilvánvalóvá tesz. Tekintettel arra, hogy a Kúria ítéletében teljes mértékben figyelmen kívül hagyta az Abh.-ban (jelen esetben már a Kúria döntésének meghozatala előtt) megfogalmazott alkotmányos követelményt, ezáltal olyan tartalmú döntést hozott, amelyben túllépte az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria ítélete alaptörvény-ellenes, és azt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt megsemmisítette.
- [39] Az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2019. február 6. napján kelt K.27.384/2018/10. számú ítélete a Kúria ítéletével egyező módon ítélte úgy, hogy az uniós jogi előírásokat annak ellenére lehet alkalmazni a konkrét ügyben, hogy annak tisztán tagállami tényállásában uniós jogi érintettség nem állapítható meg. Jóllehet a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete az Abh.-ban rögzített alkotmányos követelmény kimondását megelőzően született meg, ennek azonban a fent említett okból nincs jelentősége, ugyanis a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság által választott jogértelmezés már a norma keletkezésétől kezdődően (és nem csak az Abh. elfogadását követő időszakban) alaptörvény-ellenes eredményre vezetett. Az Alkotmánybíróság éppen ezért az Abtv. 43. § (4) bekezdése szerinti jogkörében eljárva a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét is megsemmisítette.
- [40] 7. Az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenesség megállapítására és a támadott bírói döntések megsemmisítésére tekintettel, következetes gyakorlatának megfelelően nem vizsgálta az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére vonatkozó további indítványi elemeket, valamint a XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elemet {az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszokkal összefüggésben legutóbb hasonlóan például: 3002/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [57]}.

V.

- [41] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az abban foglalt elvi megállapításokra tekintettel rendelte el, az Abtv. 44. § (1) bekezdése második mondata alapján.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [42] A határozat rendelkező részével egyetértek. A bírói döntések megsemmisítését azonban eltérő indokok alapján tartom levezethetőnek.
- [43] 1. A megsemmisítés jogalapja a többségi álláspont szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelme; referenciapontja alapvetően az Abh., illetve az abban lefektetett alkotmányos követelmény. Fontos emlékeztetni arra, hogy az Abh. az alkotmányos követelményt hivatalból az Alaptörvény B) cikkéből, E) cikk (2) és (3) bekezdéséből, valamint az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdéséből vezette le. Ezek egyike sem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, amelyre alkotmányjogi panasz lenne alapítható. A B) cikk (1) bekezdése bizonyos tekintetben – a visszaható hatály tilalma és a kellő felkészülési idő esetében – felhívható panaszban, de az Abh.-ban és a jelen ügyben nem ebben az összefüggésben jelent meg a kapcsolódó érvelés.
- [44] Az Abh.-hoz különvéleményt fűztem, de nem azért, mert a többségi indokoláshoz képest másként gondoltam volna a nemzeti jog félretételének a lehetőségét az uniós jog javára az ún. fordított diszkriminációs helyzetben, hanem azért, mert az Abh. rendelkező része a konkrét normakontroll-eljárásban idő előtti volt szerintem. Tulajdonképpen ez az ügy az, amelyben közvetlenül válaszolnia kell a testületnek arra az érdemi alkotmányjogi

kérdésre, amelyet már az Abh.-ban eldöntött. E tartalmi kérdés tekintetében tehát osztom a többségi indokolást, amelynek érvelése értelemszerűen az Abh.-ra támaszkodik.

- [45] 2. Nem kétséges, hogy a támadott bírói döntések szembe mennek az Abh. tartalmával, de talán még ennél is fontosabb, hogy tartalmuk ellentétes az Alaptörvény B) cikkével, E) cikk (2) és (3) bekezdésével, valamint az R) cikk (1), (2) és (4) bekezdésével. Mi lehet a megsemmisítés alkotmányos jogalapja az Abtv. 27. §-án alapuló panasz esetében (és nem hivatalbóli normakontroll-eljárás során)? Az alkalmazandó jog meghatározása – ideértve az *erga omnes* hatályú alkotmánybírói határozatokba foglalt alkotmányos követelményeket is – a bírói jogértelmezés anyagi jogi természetű kérdései közé tartozik. Ezért ez a bírói funkció az Alaptörvény oldaláról a B) cikk (1) bekezdésének sérelmeként értékelhető. Ezzel szemben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tisztán processzuális természetű alapjog. Az eljárás tisztességességének nincs köze ahhoz, hogy a jogvitát a „helyes” jog alapján döntötte-e el a bíróság. Ezért az alkotmányos követelménnyel egyértelműen ellentétes bírói döntés az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének hatálya alatt bírálendő el. Erre a sérelemre is határozott kérelmet tartalmazott az alkotmányjogi panasz.
- [46] 3. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a szóban forgó alkotmányos érték az előbbi tekintetben nem hívható fel alkotmányjogi panaszban, de semmi sem zárja el attól a testületet, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alkalmazását nagyobb körben tegye lehetővé, pontosan azért, hogy az Alaptörvény érvényesülésének szélesebb körben engedjen teret. Ehhez a megoldáshoz azt lett volna szükséges kimondani, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére ebben az értelemben is lehet alkotmányjogi panaszt alapítani. Ennek a megközelítésnek az előnye az, hogy egy újnak minősülő, a testület által eddig nem – vagy csak nagyon kevés esetben – vizsgált területen, az uniós jog és a nemzeti szabályozás találkozásokor dogmatikailag tiszta helyzetet teremtené. A jelen ügyben továbbá azért is indokolt lett volna az új felfogást alkalmazni, mert az Abh. az alkotmányos követelményt részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből bontotta ki. A többségi levezetés az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésén keresztül került meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmének kimondását.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [47] A rendelkező részben foglalt bírói ítéletek megsemmisítését támogatom, azonban azt a határozatban foglaltaktól eltérő indokokra tartom alapíthatónak.
- [48] 1. A bíróságok álláspontom szerint is megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, azonban nem a határozat indokolásában szereplő okok miatt, hanem annak következtében, hogy nem tettek megfelelően eleget az Alaptörvény e rendelkezéséből fakadó indokolási kötelezettségüknek. Abból következően, hogy az alkotmánybírói döntések *erga omnes* hatályúak, és így a bíróságokra nézve is kötelezőek, ha és amennyiben egy kapcsolódó, illetve a peres fél által hivatkozott alkotmánybírói döntést a konkrét ügyben nem tart alkalmazhatónak a bíróság, vagy attól eltérő tartalmú döntést hoz, akkor azt részletesen indokolnia kell. A jelen ügyben ez nem történt meg, a Kúria – bár tudomása volt az Abh.-ról – semmilyen módon nem tért ki rá, negligálta azt.
- [49] 2. Álláspontom szerint a bíróságok egyértelműen alaptörvény-ellenes jogértelmezése (márpedig az ügyre alkalmazandó, az Abh.-ban meghatározott alkotmányos követelmény félretétele, az abban foglaltak figyelmen kívül hagyása ilyenek tekinthető) nem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben megfogalmazott processzuális alapjog, hanem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság, jogbiztonság követelményét sérti.

- [50] Nézetem szerint az Alkotmánybíróság által a jelen ügyben vizsgált eset – a nemzeti jog félretétele a fordított diszkrimináció sérelmére hivatkozva olyan ügyben is, amelynek nincsen európai uniós érintettsége – ráadásul Magyarország szuverenitását is sérti.
- [51] 3. Jelen ügyben is hangsúlyozom azt az álláspontomat, hogy bár az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését nem tartom olyan, Alaptörvényben biztosított jognak, amelyre önmagában alapítva alkotmányjogi panasz nyújtható be, azonban más, Alaptörvényben biztosított jog sérelméhez kapcsolódóan hivatkozni lehet rá, és alapja lehet az alaptörvény-ellenesség megállapításának. Más alapjoggal összefüggésben nézetem szerint nemcsak az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint elismert kellő idő követelménye, illetve visszaható hatályú jogalkotás tilalma összefüggésében hivatkozható és vizsgálható, hanem a jogállamiság egyéb összetevői (így például a jogbiztonság) tekintetében is.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [52] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések megsemmisítésével.
- [53] 1. A Kúria a döntését egy következetesen követett bírói gyakorlatra alapította. Ennek a bírói gyakorlatnak az alapja egy olyan elvi határozat, amelyet a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 2020. április 1-je előtt hatályos rendelkezései alapján a Kúria elvi bírósági döntésként tett közzé (EBH 2019.K.11., a továbbiakban: EBH). Ez az elvi döntés a Bszi. akkor hatályos szabályai alapján a bíróságokra kötelező volt, és a Kúria eljáró tanácsa csak jogegységi eljárás kezdeményezésével térhetett el.
- [54] A Bszi. hatályos szabályai folytán az elvi bírósági határozat jogi kötőerejét elvesztette ugyan, de az EBH alapjául szolgáló eseti döntés (Kfv.III.37.393/2018.8. számú ítélet) a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett döntés, ezért a Kúria eljáró tanácsára az új szabályok alapján is kötelező [lásd: Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja].
- [55] Véleményem szerint a Kúria eljáró tanácsa ezért sem a Bszi. 2020. április 1-je előtt hatályos szabályai, sem a jelenlegi szabályai alapján az EBH alapjául szolgáló eseti döntésben foglalt elvi megállapításoktól nem térhetett el.
- [56] 2. Fontosnak tartom annak kiemelését is, hogy a Kúria értelmezése – amelyen a jelen ügyben támadott döntés is alapul – az Alkotmánybíróság 25/2015. (VII. 25.) AB határozatában foglaltakat juttatja érvényre. Az Alkotmánybíróság ugyanis a 25/2015. (VII. 25.) AB határozatban éppen azt állapította meg, hogy alaptörvény-ellenes helyzet áll fenn annak következtében, hogy a törvényalkotó a Fétv. 108. §-a alapján megszüntt haszonélvezeti, illetve használati jogokhoz kapcsolódóan nem alkotta meg a kivételes, a szerződő felek közötti elszámolás során nem érvényesíthető, de érvényes szerződésekkel összefüggő vagyoni hátrányok kiegyenlítését lehetővé tevő szabályokat.
- [57] A Kúria az EBH-ban kifejezetten utalt arra, hogy jogértelmezését arra is tekintettel alakította ki, hogy a jogalkotó a 25/2015. (VII. 25.) AB határozat szerinti szabályokat nem alkotta meg.
- [58] Véleményem szerint ezért részben az Alkotmánybíróság döntésére is tekintettel vált szükségessé annak kimondása: ha „az EUB ítéletének megállapításai kizárólag az uniós jogi érintettségű ügyekben érvényesülhetnek, az fordított irányú hátrányos megkülönböztetést jelenthetne. A magyar jog hatálya alá tartozó jogalanyok kedvezőtlenebb helyzetbe kerülnének az uniós jog hatálya alá tartozó jogalanyokkal szemben.” (Kúria ítéletének [27] bekezdése)
- [59] 3. Az Alkotmánybíróság a bírói jogértelmezést jellemzően akkor vonhatja érdemi alkotmányossági felülvizsgálat alá, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával [3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]].

- [60] A jelen ügynek alapjogi hátteret az Abh.-ban megállapított alkotmányos követelmény ad. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor ezen alkotmányos követelményt nem alapjogból, hanem egyébként az Alaptörvény olyan rendelkezéseiből vezette le, amelyekre alkotmányjogi panasz nem alapítható [Alaptörvény B) cikk, E) cikk (2)–(3) bekezdés és R) cikk]. Véleményem szerint e cikkek alapján – alkotmányjogipanasz-eljárásban – az Alkotmánybíróság nem vonhatja alkotmányos felülvizsgálat körébe a Kúria döntését. Erre tekintettel nem értek egyet az indokolásnak azon megállapításaival, amelyek e cikkek vonatkozásában vizsgálják a Kúria jogértelmezését.
- [61] 4. Nem értek egyet azzal, hogy a Kúria döntése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [62] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben több döntésében hangsúlyozta, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság azt is kiemelte, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [63] Az Alkotmánybíróság ezért jellemzően a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panasz – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – érdemben csak rendkívül szűk körben vizsgálja.
- [64] Az Alkotmánybíróság eredetileg a jogbiztonság követelményével összefüggésben állapította meg, hogy egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. „A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}
- [65] E megállapításokat az Alkotmánybíróság később irányadónak tekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben, és elismerte, hogy a *contra legem* jogalkalmazás a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vezethet. Ennek a megállapításnak azonban kivételes esetben lehet helye, és a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája csak akkor merülhet fel, ha a következő – egymást erősítő – feltételek együttes fennállása megállapítható. Egyrészt, ha a bíróság – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon – nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza. Másrészt, ezzel párhuzamosan, ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe. Harmadrészt, ha a bíróság döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó új jogi szabályozás elfogadásával és hatálybaléptetésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezett {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [66] Véleményem szerint az adott esetben ezek a körülmények nem merülnek fel. A Kúria a támadott döntését részletesen megindokolta, kiemelve, hogy melyek voltak az adott jogkérdésre irányadó normák, és azokat miért az adott értelmezés mellett alkalmazta.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1577/2020.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2021. évi 88. számában.

